

Konkurs a náhrada škody

Ani judikatura ESLP nezavdává příčinu ke změně rozhodovací praxe obecných soudů a Ústavního soudu, jež činí stát odpovědným za nesprávný úřední postup v souvislosti s konáním správce konkursní podstaty jen při zanedbání povinného dohledu nad činností správce konkursní podstaty.

Je-li institucionální ochrana třetích osob proti nesprávnému soupisu jejich majetku do konkursní podstaty úpadce garantována prostřednictvím vylučovací žaloby ve smyslu § 19 ZKV, pak není v nesouladu s ústavním pořádkem, když svým způsobem mimořádný zásah konkursního soudu v mezích dohlédací činnosti (pokyn správci konkursní podstaty, aby sepsaný majetek vyloučil z konkursní podstaty, aniž vyčká výsledku řízení o vylučovací žalobě) byl uskutečněn jen tam, kde jsou konkursnímu soudu známy skutečnosti, jejichž jednoduché posouzení umožňuje přijmout spolehlivý závěr, že sepsaná věc nepatří do konkursní podstaty.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 3213/2010, ze dne 30.3.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce A. M. F. Aircraftleasing Meier & Fischer GmbH & Co. KG, se sídlem v SRN, zastoupeného Dr. J.Č., advokátem, se sídlem v P., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení částky 333.851.500 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 27 C 283/2008, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. března 2010, č. j. 18 Co 515/2009-141, tak, že dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. března 2010, č. j. 18 Co 515/2009-141, se odmítá v rozsahu, v němž směřuje proti té části prvního výroku rozsudku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení, jakož i v rozsahu, v němž směřuje proti druhému výroku rozsudku odvolacího soudu o nákladech odvolacího řízení. Ve zbývajícím rozsahu se dovolání žalobce zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobou podanou 29. prosince 2008 se žalobce (A. M. F. Aircraftleasing Meier & Fischer GmbH & Co. KG) domáhal vůči žalované (České republice - Ministerstvu spravedlnosti) zaplacení částky 333.851.500,- Kč s příslušenstvím tvořeným specifikovaným úrokem z prodlení za dobu od 1. listopadu 2005 do zaplacení. Žalobu odůvodnil tím, že:

1/ Žalobce je komanditní společností, která je coby právní nástupce společnosti A. V. F. Aircraftleasing Václav Fischer GmbH & Co. KG vlastníkem dvou (v žalobě dále konkretizovaných) letadel zn. Boeing 737 - 300, model 737 - 33A (jako vlastník letadel je v České republice registrován u Úřadu pro civilní letectví). Komanditisty žalobce jsou V. F. (dále jen „V. F.“) [75 %] a S. M. (25 %) a komplementářem A. M. F. Aircraftleasing Meier & Fischer GmbH.

2/ Na základě leasingových smluv z dubna 1997 se stala leasingovým nájemcem letadel společnost FISCHER AIR, s. r. o., ovládaná tehdy plně V. F.

3/ V roce 2003 vstoupil do skupiny českých společností V. F., které se ocitly ve finančních obtížích, investor K. K. (dále jen „K. K.“) a jím ovládané společnosti a na základě uzavřených dohod získal 75% podíly ve společnostech FISCHER s. r. o., FISCHER AIR, s. r. o. a Cestovní kancelář FISCHER, a. s.; v rozporu s těmito dohodami pak v letech 2004 a 2005 vytěsnil V. F. ze společností zcela. Skupina K. K. nicméně nezískala žádné podíly žalobce a jeho komplementáře, takže nemohla ovlivňovat

vlastnická práva k letadlům. Letadla nadále užívala společnost FISCHER AIR, s. r. o. (kterou K. K. ovládal) a platila žalobci za obě letadla leasingové nájemné ve výši 460.000 USD měsíčně.

4/ Na přelomu let 2004 a 2005 uplatnily společnosti K. K. vůči V. F. nároky z jeho osobních ručení za úvěrové závazky jeho společností, které převzal před vstupem nového investora. K. K. tato ručení uplatnil přesto, že v daném okamžiku byl „de facto“ jak věřitelem (odkoupil od Komerční banky, a. s. úvěrové pohledávky), tak dlužníkem (ovládal dlužící společnosti), čímž se V. F. dostal jako fyzická osoba do neřešitelné situace.

5/ Soud prvního stupně v Hamburku (Amtsgericht Hamburg) prohlásil 16. března 2005 konkurs na majetek V. F. a následně (26. dubna 2005) prohlásil konkurs na majetek V. F. též Městský soud v Praze (dále též jen „konkursní soud“) [ve věci sp. zn. 78 K 6/2005]. Konkursní řízení vedené u konkursního soudu bylo tzv. sekundárním úpadkovým řízením ve smyslu článku 3 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 [jde o nařízení ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení, jehož česká verze byla uveřejněna ve Zvláštním vydání úředního věstníku EU (Kapitola 19, Svazek 001, s. 191 - 208) dne 20. srpna 2004 - dále jen „nařízení“], což plyne i z usnesení ze dne 9. září 2005, sp. zn. 1 Ko 379/2005, jímž Vrchní soud v Praze potvrdil usnesení konkursního soudu.

6/ JUDr. Josef Měchura, jako první správce konkursní podstaty V. F., oznámil žalobci přípisem ze dne 12. října 2005, že sepsal letadla do konkursní podstaty V. F., což odůvodnil tím, že komanditní společnost není podle práva Spolkové republiky Německo právnickou osobou. K námitkám žalobce pak JUDr. Měchura vyškrtl letadla 14. listopadu 2005 ze soupisu konkursní podstaty V. F.

7/ FISCHER AIR, s. r. o. (přejmenovaná na Charter Air, s. r. o. - dále jen „společnost Ch“) odstoupila 13. října 2005 od leasingových smluv s účelovým odůvodněním, že v důsledku soupisu nemůže letadla dále užívat a počínaje říjnem 2005 přestala platit leasingové splátky.

8/ Usnesením ze dne 15. listopadu 2005 zprostil konkursní soud JUDr. Měchuru funkce správce konkursní podstaty V. F. a novým správcem konkursní podstaty V. F. ustavil JUDr. Josefa Cupku, který letadla (zřejmě s účinností k 28. listopadu 2005) znovu sepsal do konkursní podstaty V. F.

9/ Po dobu, po kterou byla letadla fakticky v moci JUDr. Cupky, stála na letišti v Ruzyni, nebyla garážována v hangáru ani udržována, chátrala a nebyla pronajata. JUDr. Cupka se pokoušel o jejich prodej mimo dražbu, tento pokus však prohlásil za neústavní Ústavní soud nálezem ze dne 17. září 2007, sp. zn. IV. ÚS 1007/07 (jde o nález uveřejněný pod číslem 145/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, který je - stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže - veřejnosti dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu).

10/ Žalobce vedl od 19. prosince 2005 u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 58 Cm 145/2005 spor o vyloučení letadel ze soupisu majetku konkursní podstaty V. F. První vyhovující rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. dubna 2006 zrušil Vrchní soud v Praze z formálních důvodů a proti druhému (opět vyhovujícímu) rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. října 2007 se JUDr. Cupka opět odvolal.

11/ Usnesením ze dne 31. ledna 2008, sp. zn. 29 Odo 164/2006 [jde o rozhodnutí uveřejněné posléze pod číslem 87/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 87/2008“), které je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, vydaná v době od 1. ledna 2001 - dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu], Nejvyšší soud zrušil k dovolání V. F. rozhodnutí soudů obou stupňů týkající se prohlášení konkursu na majetek V. F.; zástupci dovolatele bylo usnesení dovolacího soudu doručeno 18. března 2008, čímž ex tunc zanikly účinky prohlášení konkursu a tedy i konkursní podstata, jejíž součástí přestala být letadla.

12/ Usnesením ze dne 16. dubna 2008 pak Vrchní soud v Praze zastavil odvolací řízení ve věci vylučovací žaloby s tím, že JUDr. Cupka ztratil procesní subjektivitu a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. října 2007 tak nabyl právní moci.

13/ K odpovědnosti státu za škodu způsobenou žalobci žalobce především tvrdí, že letadla neměla být zařazena do konkursní podstaty V. F., jelikož ten jako komanditista žalobce nebyl a není spoluvlastníkem letadel a nebyl zde ani jiný zákonný důvod k jejich zařazení do konkursní podstaty, což objektivně potvrzuje pravomocný rozsudek Městského soudu v Praze z 29. října 2007.

14/ Chybné zařazení letadel do soupisu konkursní podstaty je nesprávným úředním postupem,

příčemž žalobce vyvinul již po jejich prvním soupisu maximální snahu pro to, aby správce konkursní podstaty i konkursní soud měli k dispozici maximum podkladů k posouzení, zda komanditní společnost je způsobilá být vlastníkem letadel. Prvního správce konkursní podstaty V. F. tyto informace přesvědčily, po výměně správce konkursní podstaty však byla letadla znovu sepsána. Z hlediska odpovědnosti státu je však (dle žalobce) rozhodující, že konkursní soud i správci konkursní podstaty byli seznámeni se všemi argumenty, které nakonec vedly Městský soud v Praze k tomu, že vyhověl vylučovací žalobě.

15/ Poté, co byl konkursní soud seznámen s protiprávností soupisu letadel do konkursní podstaty V. F., měl v rámci své dohlédací činnosti podle § 12 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), vydat správci konkursní podstaty V. F. pokyn, aby letadla vyřadil z konkursní podstaty; k tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2004, sp. zn. 29 Cdo 3064/2000 [jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 24/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 24/2006“)]. Konkursní soud takový pokyn nevydal a právě v této nečinnosti spatřuje žalobce jeho nesprávný úřední postup.

16/ Nesprávný úřední postup spatřuje dovolatel i v tom, že konkursní soud dostatečně nedohlížel na činnost správců konkursní podstaty V. F. a v důsledku zanedbání této dohledové činnosti pak na letadlech vznikaly další škody. Žalobci zejména ušlo leasingové nájemné, jelikož správci letadla nepronajali a nebyl tak realizován žádný výnos.

17/ Bez ohledu na to, zda lze považovat za nesprávný úřední postup zařazení letadel do konkursní podstaty, respektive absenci pokynu soudu k jejich vyřazení, je tu objektivní stav, kdy rozhodnutí o prohlášení konkursu byla zrušena s účinky ex tunc. Rozhodnutí (konkursního soudu) o prohlášení konkursu na majetek V. F. je tak v tuto chvíli třeba považovat za nezákonné rozhodnutí ve smyslu zákona č. [82/1998](#) Sb. (o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti /notářský řád/).

18/ Za škodlivé následky, které jsou v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím, odpovídá stát objektivně; zavinění se nevyžaduje. Příčinná souvislost je dána tehdy, jsou-li právní následky nezákonného rozhodnutí příčinou sine qua non pro škodlivý následek, tedy příčinou, bez níž by následek nenastal.

19/ Vzhledem ke komplikované skutkové i právní situaci (na letadla si činí nárok i konkursní podstaty společnosti Ch) je třeba považovat tuto žalobu za jen dílčí uplatnění nároku, když škody způsobené žalobci jsou mnohem rozsáhlejší; jejich uplatnění by však zatím bylo předčasné.

20/ Již nyní je však možné uplatnit nárok na ušlé leasingové nájemné za dobu od zařazení letadel do konkursní podstaty V. F. do dne právní moci rozhodnutí dovolacího soudu (poté byla letadla předána správci konkursní podstaty společnosti Ch, takže nároky související s následujícím obdobím bude možné uplatnit teprve poté, co žalobce uspěje v excindačním řízení proti správci konkursní podstaty společnosti Ch).

21/ Rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek V. F. je každopádně příčinou sine qua non pro následek ve formě ušlého leasingového nájemného. Kdyby nebylo rozhodnutí o prohlášení konkursu, nedošlo by ani k soupisu letadel do konkursní podstaty. Společnost Ch by neměla smluvní ani zákonný důvod odstoupit od leasingové smlouvy, i kdyby však leasingová smlouva zanikla např. z důvodu prohlášení konkursu na majetek společnosti Ch (žalobce je přitom přesvědčen, že kdyby skupina K. K. nemohla dosáhnout na letadla v rámci konkursu na V. F., nenechala by padnout do konkursu společnost Ch), nebyl by pro žalobce problém letadla (v tu chvíli nezatížená nároky třetích osob) pronajmout třetí osobě. Při normálním běhu okolností (kdyby nedošlo k protiprávnímu zařazení letadel do konkursní podstaty, respektive k protiprávnímu prohlášení konkursu v České republice) by žalobce dosahoval z pronájmu letadel zisk, který uplatňuje touto žalobou; srov. k tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 546/2006 (jde o usnesení ze dne 22. května 2008).

22/ Žalobce proto odvozuje výši škody od výše leasingového nájemného placeného společností Ch do okamžiku zařazení letadel do konkursní podstaty V. F. Šlo o částku 460.000 USD měsíčně, což dle směnného kursu ke dni zařazení letadel do konkursní podstaty činilo 11.317.000 Kč (zaokrouhleno

na celé tisíce korun dolů).

23/ Ušlé leasingové nájemné za dobu od 1. října 2005 do 18. března 2008, tedy za 29,5 měsíce proto činí 333.851.000 Kč. Veškeré náklady spojené s provozem letadel nesl leasingový nájemce, takže ušlý zisk se rovná výši leasingových splátek (není na místě započítat náklady).

Rozsudkem ze dne 12. srpna 2009, č. j. 27 C 283/2008-79, Obvodní soud pro Prahu 2 žalobu zamítl (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

1/ Usnesením ze dne 26. dubna 2005, č. j. 78 K 6/2005-127, prohlásil Městský soud v Praze konkurs na majetek dlužníka V. F.

2/ Usnesením ze dne 9. září 2005, č. j. 1 Ko 379/2005-210, potvrdil Vrchní soud v Praze usnesení konkursního soudu.

3/ Usnesením ze dne 31. ledna 2008, č. j. 29 Odo 164/2006-617, Nejvyšší soud zrušil usnesení ad 1/ a 2/ a vrátil věc konkursnímu soudu k dalšímu řízení. Usnesení Nejvyššího soudu bylo doručeno konkursnímu soudu 8. února 2008 a zástupci V. F. 18. března 2008.

4/ Usnesením ze dne 9. července 2009, č. j. 78 K 6/2005-1333, zamítl konkursní soud ve vedlejší úpadkovém řízení návrh na prohlášení konkursu na majetek V. F. Proti tomuto usnesení podal 31. července 2009 odvolání jeden z navrhujících věřitelů, odvolání však vzal zpět 7. srpna 2009.

5/ Rozsudkem ze dne 29. října 2007, č. j. 58 Cm 145/2005-604, vyhověl Městský soud v Praze žalobě, kterou se žalobce domáhal vůči žalovanému JUDr. Cupkovi, jako správci konkursní podstaty úpadce V. F., vyloučení letadel ze soupisu konkursní podstaty V. F. Usnesením ze dne 16. dubna 2008, č. j. 13 Cmo 11/2008-660, zastavil Vrchní soud v Praze řízení o odvolání žalovaného proti poslední označenému rozsudku s tím, že po rozhodnutí Nejvyššího soudu odpadla jedna z podmínek řízení spočívající v existenci konkursu.

6/ Nálezem sp. zn. IV. ÚS 1007/07 zrušil Ústavní soud usnesení, jímž konkursní soud rozhodl, že k prodeji letadel už není zapotřebí souhlasu žalobce.

Na tomto základě soud uvedl, že neprováděl dokazování nad výše uvedený rámec, jelikož dále formulované právní závěry lze učinit již na základě žalobních tvrzení. Soud vyšel z ustanovení § 3 písm. a/ a b/, § 5, § 7 odst. 1, § 8 odst. 1 a 2, § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb., přičemž dospěl k následujícím závěrům.

A/ K odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím.

1/ Byť z hlediska skutkových zjištění zůstala otevřena otázka existence nezákonného rozhodnutí podle § 8 odst. 1 a 2 zákona č. [82/1998](#) Sb., rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek V. F. nebylo možné označit za nezákonné ve smyslu poslední označeného ustanovení pouze na základě procesního rozhodnutí dovolacího soudu minimálně v době podání žaloby. Tuto nezákonnost lze dovodit až z pravomocného meritorního rozhodnutí, kterým bude zamítnut návrh na prohlášení konkursu. Ačkoli žalobce předložil listiny, které svědčily pro závěr, že uvedená podmínka je splněna v době rozhodování soudu, považoval soud ověřování této skutečnosti za nadbytečné. Důvodem je především skutečnost, že ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb. odpovídá za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím pouze účastníkům řízení, kterými jsou v případě konkursního řízení úpadce a věřitelé.

2/ Subjekt, který uplatňuje vlastnické právo k věci zapsané správcem do konkursní podstaty, není účastníkem konkursního řízení, nýbrž pouze účastníkem řízení konkursem vyvolaného, tedy řízení o vyloučení věci z konkursní podstaty. Existence nezákonného rozhodnutí v tomto řízení není tvrzena. Žalobce nebyl účastníkem konkursního řízení, takže mu stát nemůže odpovídat za škodu způsobenou rozhodnutím o prohlášení konkursu.

B/ K odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem.

1/ Soud (též) nesdílí žalobcův názor, že by jediný možný správný úřední postup konkursního soudu měl vypadat tak, že při uplatnění vlastnického práva k věci sepsané správcem konkursní podstaty konkursní soudce sám posoudí důvodnost tohoto nároku (včetně právního postavení komanditních společností a komanditistů podle německého práva, jehož obsah musí být v řízení prokázován) a mimo rámec excindační žaloby a proti stanovisku správce dá správci závazný pokyn k tomu, aby věc vyloučil z konkursní podstaty. To vše za situace, kdy žalobce netvrdil takové skutečnosti, ze kterých by bylo možno dovodit, že soud už tehdy musel jednoznačně vědět, že věc nepatří do konkursní podstaty, a kdy naopak žalobce sám tvrdí, že existuje další subjekt (společnost Ch), který k letadlům uplatňoval vlastnické právo (zpochybňoval žalobcův nabývací titul, což se projevilo po zrušení konkursu vedeného na majetek V. F. zápisem letadel do konkursní podstaty společnosti Ch). Už z těchto skutečností vyplývá, že nemohlo dojít k nesprávnému úřednímu postupu konkursního soudu v rámci jeho dohlédací činnosti.

2/ Z následného rozhodnutí, jímž soud vyloučí věc z konkursní podstaty, nelze automaticky dovozovat, že se konkursní soud dopustil nesprávného úředního postupu, nedal-li pokyn k jejich vyloučení, nehledě k tomu, že řízení o excindační žalobě nebylo do skončení konkursu pravomocně ukončeno [soud je názoru, že v důsledku zastavení odvolacího řízení pro nedostatek jedné za základních podmínek řízení nemohly nastat důsledky pravomocného soudního rozhodnutí podle § 159a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), neboť rozhodnutí nemá být pro koho závazné].

3/ K argumentu, že stát měl dohlédnout na to, aby letadla nechátrala a aby nedocházelo k ušlému zisku pramenícímu z toho, že nebyla provozována, se poukazuje na to, že to byl sám žalobce, kdo napadal snahu konkursního soudu o prodej letadel před skončením řízení o excindační žalobě s odůvodněním, že nehrozí škoda na majetku. Tato podmínka také (podle názoru Ústavního soudu) nebyla splněna a bez ní nebylo možné (v intencích § 19 odst. 3 ZKV) věc zpeněžit ani s ní jinak nakládat. V této souvislosti žalobce netvrdí, že by on sám (nebo úpadce) letadla provozoval; provozovala je (na základě leasingové smlouvy) společnost Ch, která také mohla být případně poškozena postupem správce konkursní podstaty.

4/ Správce konkursní podstaty vykonává činnost na vlastní odpovědnost a stát za jeho jednání přímo neodpovídá. Odpovědnost státu se vztahuje pouze na dohlédací činnost soudu nad správcem konkursní podstaty; tam však soud (jak uvedeno výše) nedostatky neshledal.

5/ Z hlediska skutečné příčiny škody (ačkoliv její hledání není předmětem tohoto řízení) „nelze nepoukázat na to“, že ze skutkových tvrzení žalobce vyplývá, že mu vznikla škoda tím, že společnost Ch přestala platit nájemné, za což stát neodpovídá. Bylo věcí žalobce, jakým způsobem bude uplatňovat práva vyplývající z tvrzeného závazkového vztahu se společností Ch. To, že společnost Ch od smlouvy odstoupila (jak se tvrdí) vůči správci konkursní podstaty V. F., nemůže mít žádné účinky vůči žalobci. Důvod odstoupení od leasingové smlouvy navíc sám žalobce zpochybňuje. Je tedy otázkou, zda za této situace bylo možno letadla pronajmout jinému subjektu a zda tím, kdo porušením právní povinnosti eventuálně způsobil žalobci škodu, nebyla společnost Ch. Jsou-li žalobní tvrzení pravdivá, měl by se žalobce požadovaného plnění domáhat proti společnosti Ch na základě uzavřené leasingové smlouvy.

6/ Příčinná souvislost mezi postupem správce konkursní podstaty (nebo konkursního soudu) a vznikem škody není dána, jelikož (jak tvrdí sám žalobce) na letadla si činí nárok konkursní podstaty společnosti Ch. Z toho vyplývá, že i kdyby došlo k vyloučení letadel z konkursní podstaty V. F., žalobkyně by s nimi stejně nemohla nakládat.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 24. března 2010, č. j. 18 Co 515/2009-141, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud shrnul, že soud prvního stupně dostatečným způsobem zjistil skutkový stav věci a nepochybil ani v právních závěrech. K odvolacím námitkám pak odvolací soud doplnil následující.

A/ K odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím.

1/ Není správná argumentace odvolatele, že by zápisem majetku do konkursní podstaty došlo k porušení jeho ústavního práva vlastnit majetek dle článku 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) nebo k nepřipustnému omezení vlastnického práva ve smyslu článku 11 odst. 4 Listiny a článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Zápisem majetku (letadel) do konkursní podstaty úpadce nebylo odňato ani trvale omezeno vlastnické právo k nim. Došlo pouze k přípustnému dočasnému omezení vlastníka podle zákona o konkursu a vyrovnání, které je v souladu s Ústavou.

2/ Zápis majetku do konkursní podstaty úpadce je ve veřejném zájmu na řádném a poměrném uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka. Pro případ, že by šlo o neoprávněný zápis, má třetí osoba (žalobce) právo obrany formou excindační (vylučovací) žaloby, popřípadě se může obrátit na konkursní soud, aby zasáhl v rámci dohlédací činnosti (§ 12 ZKV). Ze spisu vyplývá, že žalobce využil obou těchto možností, takže nelze tvrdit, že by jeho práva nebyla zákonem upravena a soudy chráněna.

3/ Kdyby žalobce uspěl s excindační žalobou, měl by právo na vydání letadel, na případné přírůstky (nájemné) i na náhradu škody, která by mu vznikla zaviněným porušením povinností správce konkursní podstaty. Z žalobních tvrzení a z výsledků dokazování však vyplývá, že žalobce s vylučovací žalobou dosud neuspěl. Jeho úspěch v prvním excindačním sporu byl pouze formální (bez právní i faktické možnosti s letadly disponovat), když právní mocí rozhodnutí o první excindační žalobě se letadla stala součástí konkursní podstaty společnosti Ch. Z tohoto pohledu je jakákoli žaloba na náhradu škody (ať již vůči státu nebo vůči správci konkursní podstaty) do úspěšného skončení excindačního řízení (pro žalobce) předčasná. Ochrana práv třetích osob ve vztahu k majetku sepsanému správci konkursní podstaty je tak ve smyslu ústavních principů zaručena.

4/ Ustanovení § 7 zákona č. [82/1998](#) Sb. není protiústavní. Odvolatel též nesprávně dovozuje, že mu článek 36 Listiny zaručuje neomezenou soudní ochranu, a to jako „každému“, kdo tvrdí, že byl ve svých právech dotčen. Článek 36 odst. 3 a 4 Listiny o právu na soudní a jinou ochranu totiž zaručuje právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem, avšak za podmínek stanovených zákonem, v daném případě tedy zákonem č. [82/1998](#) Sb. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. srpna 2005, sp. zn. 25 Cdo 1158/2004). Tato zvláštní právní úprava odpovědnosti za škodu, kterou měl žalobci způsobit stát, vylučuje posouzení nároku dle obecné právní úpravy odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku.

5/ I kdyby bylo možné připustit, že rozhodnutí vydaná českými soudy, jejichž výsledkem bylo prohlášení konkursu na majetek V. F., byla podmínkou „sine qua non“ (podmínkou, bez níž by nemohlo dojít k zásahům do tvrzeného vlastnického práva žalobce), vyplývá z obsahu konkursního spisu V. F., že konkurs prohlášený českými soudy byl vedlejším konkursním řízením a hlavní konkurs byl prohlášen v Německu. I s přihlédnutím k závěrům obsaženým v R 87/2008 účinky hlavního konkursu, vedeného německými soudy, nadále platí i pro majetek V. F. na území České republiky. Zamítnutím návrhu na prohlášení vedlejšího konkursu tak nedošlo ke zrušení konkursu na majetek V. F. na území Evropské Unie a tedy ani na území České republiky.

B/ K odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem.

1/ K tvrzení, že ke škodě došlo nesprávným úředním postupem soudu, zjistil soud prvního stupně dostatečně skutkový stav věci a jím vyslovené právní závěry odpovídají judikatuře Nejvyššího soudu, byť výslovně necitované.

2/ Podle R 24/2006 „stát neodpovídá za škodu způsobenou porušením povinnosti správce konkursní podstaty v konkursním řízení“. Nejde však o absolutní nedostatek odpovědnosti státu za činnost

správce konkursní podstaty, takže potud je nepřipadný žalobcův odkaz na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP“) ve věci „Kotov proti Rusku“ [jde o rozsudek senátu (1. sekce) ESLP ze dne 14. ledna 2010, ve věci Kotov proti Ruské federaci, stížnost č. 54522/00 - dále jen „Kotov proti Rusku“]. Stát odpovídá za činnost správce konkursní podstaty v rámci výkonu tzv. dohledové činnosti soudu (§ 12 ZKV) právní úpravou způsobu určování osob způsobilých k výkonu činnosti správce konkursní podstaty a způsobu jejich vybírání (§ 8 odst. 1 ZKV), úpravou vlastní právní odpovědnosti správce konkursní podstaty za škodu [§ 8 odst. 2 ZKV a § 420 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“)], možností uložení pořádkové pokuty správci konkursní podstaty soudem (§ 8 odst. 4 ZKV), možností zprostit správce konkursní podstaty výkonu jeho funkce (§ 8 odst. 5 ZKV), jakož i povinným pojištěním odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinnosti správce konkursní podstaty (§ 8 odst. 2 poslední věta ZKV).

3/ Při výkonu dohledové činnosti nad správným průběhem konkursu je soud oprávněn dát správci konkursní podstaty pokyn, aby určitou věc vyloučil z majetku konkursní podstaty, a to za situace, kdy nároky třetích osob, jež měly soupis vylučovat, byly zcela zřejmé. Nesprávný úřední postup konkursního soudu může tedy spočívat i v tom, že „nevydal správci konkursní podstaty včas pokyn k vyloučení věci z majetku konkursní podstaty, ačkoliv mu byly známy skutečnosti, jejichž jednoduché posouzení umožňovalo přijmout spolehlivý závěr, že sepsaná věc nepatří do konkursní podstaty“ (R 24/2006). O situaci, která by zakládala odpovědnost státu za nesprávný úřední postup, však nešlo, když ze samotných tvrzení žalobce vyplývá, že vlastnický nárok k letadlům prokazoval správci konkursní podstaty i konkursnímu soudu judikaturou německých soudů k otázkám vlastnictví komanditních společností k movitým věcem.

4/ Z ustanovení § 121 o. s. ř. vyplývá, že není třeba dokazovat právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky, z čehož je zřejmé, že obsah cizího práva a judikatury se prokazovat musí (například i znaleckým posudkem). Konkursní soud proto postupoval správně, jestliže otázku vynětí letadel z konkursní podstaty V. F. nebo společnosti Ch (FISCHER AIR, s. r. o.) nepovažoval za jednoduchou a ponechal její zodpovězení na výsledku řízení o vylučovací žalobě ve smyslu § 19 odst. 2 ZKV.

5/ Nad výše uvedené je nutno dále zopakovat, že žalobce není aktivně legitimován k náhradě škody z titulu tvrzené majetkové újmy v podobě ušlého zisku z leasingu obou letadel. Vyplývá-li ze žalobních tvrzení ve spojení s výsledky dokazování, že žalobce dosud neuspěl s vylučovací žalobou (jeho úspěch v prvním excindačním sporu byl pouze formální, bez faktické i právní možnosti s letadly disponovat, jelikož právní mocí rozhodnutí o první excindační žalobě se letadla stala součástí konkursní podstaty společnosti Ch), pak je předčasná jakákoliv žaloba na náhradu škody proti státu nebo proti správci konkursní podstaty, a to do úspěšného skončení excindačního řízení. Závěr soudu prvního stupně, že stát neodpovídá za nesprávný úřední postup z titulu výkonu dohledové činnosti, je tudíž správný.

C/ K předmětu žaloby.

Názory soudu prvního stupně týkající se chátrání letadel v době (trvání) jejich soupisu do konkursní podstaty V. F. nebo do konkursní podstaty společnosti Ch se vymykají předmětu sporu, neboť žalobce (jak výslovně zdůraznil i v odvolání) vymezil žalobní návrh skutkově vznikem újmy v podobě ušlého zisku za leasingové nájemné. Tyto závěry soudu prvního stupně proto zůstaly stranou přezkumné činnosti odvolacího soudu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce (a to výslovně do všech jeho výroků a v celém jeho rozsahu) dovolání, jež má za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ a c/ o. s. ř., namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. (tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci) a uváděje dále, aby dovolání bylo „považováno za podané i z důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř., pokud uplatnění takového důvodu vyplývá z níže uvedené dovolací argumentace“. Dovolatel pak požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

K přípustnosti dovolání dovolatel uvádí, že zde jsou v zásadě 3 okruhy právních otázek, a to:

- 1/ Právní otázky, na nichž postavil své rozhodnutí soud prvního stupně, ale odvolací soud se jim nevěnoval.
- 2/ Právní otázky, na nichž postavily své rozhodnutí oba soudy.
- 3/ Právní otázky, které jako rozhodné aplikoval pouze odvolací soud.

K právním otázkám ad 1/ dovolatel uvádí, že se jimi nebude po věcné stránce zabývat ani v dovolání, když by bylo lze nanejvýš uvažovat o tom, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, nereagovali odvolací soud na odvolací argumentaci, jež polemizovala s příslušným právním závěrem soudu prvního stupně.

U právních otázek ad 2/ má dovolatel dovolání za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3 o. s. ř. a u právních otázek ad 3/ podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.

V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel nejprve rozebírá otázku účinků prohlášení konkursu na majetek V. F. ve Spolkové republice Německo (jejíž řešení odvolacím soudem podle něj zakládá přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), k čemuž uvádí následující.

1/ Úsudek odvolacího soudu založený na účincích prohlášení konkursu v Německu (srov. reprodukci napadeného rozhodnutí v části A/ bodu 5/) neobsahuje rozhodnutí soudu prvního stupně, přičemž jde o úsudek chybný.

2/ Není sporu o tom, že usnesení konkursního soudu o prohlášení konkursu na majetek V. F. není jedinou příčinou zásahu do vlastnického práva dovolatele k letadlům. Další příčinou je soupis letadel do konkursní podstaty V. F. a vzájemným vztahem těchto příčin se nepochybně lze zabývat. To však nemění ničeho na tom, že prohlášení konkursu je podmínkou sine qua non pro zásah do vlastnického práva, ohledně čehož je logický test velmi snadný; nebýt prohlášení vedlejšího konkursu na majetek V. F. v České republice, nebylo by zařazení letadel do konkursní podstaty, které pak vyvolalo ukončení leasingu a prostoje letadel. Naproti tomu rozhodnutí o prohlášení úpadku hamburským soudem takovou příčinou není. Mezi prohlášením hlavního úpadku ve Spolkové republice Německo a zařazením letadel do konkursní podstaty V. F. není žádný příčinný vztah.

3/ V hypotetické situaci, v níž by došlo pouze k prohlášení úpadku ve Spolkové republice Německo, lze poukázat na to, že hamburský soud jmenoval správcem konkursní podstaty JUDr. Joachima Büttnera, jenž spravoval veškerý majetek V. F. bez zřetele k tomu, zda se nacházel na území Spolkové republiky Německo, České republiky nebo kdekoli jinde. Zvláštní správce pro území České republiky nebyl jmenován. JUDr. Büttner však letadla nepovažoval (ani ve formě spoluvlastnictví) za majetek úpadce V. F. a nezařadil je do konkursní podstaty. Hlavní úpadek byl prohlášen v březnu 2005 a letadla byla zařazena do vedlejší konkursní podstaty V. F. v České republice až v říjnu 2005; JUDr. Büttner tak měl 7 měsíců na to letadla sepsat (kdyby dospěl k závěru, že patří do konkursní podstaty); učinil tak ovšem až český správce konkursní podstaty jmenovaný českým soudem.

4/ V příčinném vztahu se soupisem letadel do konkursní podstaty V. F. je proto pouze prohlášení konkursu v České republice (na základě rozhodnutí hamburského soudu by se tak nestalo). Nadále proto platí logická konstrukce, že nebýt prohlášení konkursu v České republice, nebylo by soupisu letadel do konkursní podstaty bez ohledu na úpadek ve Spolkové republice Německo. Prohlášení konkursu konkursním soudem (ve znění usnesení Vrchního soudu v Praze) je proto podmínkou sine qua non pro tvrzení škodlivý následek.

5/ U rozhodnutí hamburského soudu nejenže neplatí logická konstrukce, podle níž „nebýt rozhodnutí (...) nebylo by soupisu“, ale dokonce zde platí, že „k soupisu (...) by došlo, i kdyby nebylo rozhodnutí“. Kdyby totiž nebyl prohlášen úpadek ve Spolkové republice Německo, došlo by tak jako tak k prohlášení konkursu na území České republiky, přičemž by šlo o úpadek hlavní (konkursní soud jím vedený konkurs za takový považoval až do rozhodnutí Vrchního soudu v Praze), v jehož rámci by letadla byla rovněž sepsána do konkursní podstaty.

V rozsahu, v němž má dovolání za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3 o. s. ř., přisuzuje dovolatel zásadní právní význam napadeného rozhodnutí řešení těchto otázek:

1/ Má skutečnost, že letadla byla zařazena i do konkursní podstaty společnosti Ch a excindační spor proti správci konkursní podstaty společnosti Ch dosud nebyl ukončen, skutečně bez dalšího za následek předčasnost žaloby? Jaký je vztah tohoto právního závěru k časovému období před soupisem letadel do konkursní podstaty společnosti Ch?

2/ Byl § 7 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb. aplikován ústavně konformním způsobem a není toto ustanovení eventuálně protiústavní pro rozpor s článkem 36 odst. 3 Listiny? Dochází soupisem věci do konkursní podstaty k zásahu do práva na ochranu vlastnictví?

3/ Je správce konkursní podstaty subjektem veřejné moci, za jehož jednání odpovídá stát?

4/ Je v souladu s ústavním pořádkem, je-li odpovědnost státu za nesprávné zařazení věci do konkursní podstaty omezena jen na případy, kdy nesprávnost je na základě jednoduchého posouzení natolik zjevná, že je dána povinnost dohledového soudce nařídít vyloučení věci z konkursní podstaty? Jaká jsou kritéria pro zhodnocení, zda jde o jednoduché posouzení či nikoli? Je pouhá skutečnost, že je třeba použít zahraniční právo či judikaturu, sama o sobě dostatečným podkladem pro závěr, že o jednoduché posouzení či zhodnocení nešlo a dohledový soudce nebyl povinen vydat pokyn k vyřazení věci z podstaty?

K jednotlivým otázkám pak dovolatel snáší následující argumenty.

Ad 1/

Soud prvního stupně uzavřel, že kdyby letadla nebyla v konkursní podstatě V. F., dovolatel by s nimi stejně nemohl nakládat, neboť by byla zařazena do konkursní podstaty společnosti Ch a excindační řízení vedené proti správci konkursní podstaty společnosti Ch dosud nebylo ukončeno. Odvolací soud závěry soudu prvního stupně opakuje, ba dokonce je zdůrazňuje, a v tvrzené předčasnosti spatřuje hlavní důvod neúspěchu žaloby. Napadené rozhodnutí tak nereaguje na odvolací argument, že uvedený názor se nemůže vztahovat minimálně na dobu předcházející prvnímu pokusu o zařazení letadel do konkursní podstaty společnosti Ch a že náhrada škody není vymáhána proto, že s letadly nemohl disponovat dovolatel, nýbrž proto, že s nimi vadně disponoval správce konkursní podstaty.

Odvolací soud nijak nereflektuje skutečnost, že mezi zápisem letadel do konkursní podstaty V. F. (13. října 2005) a jejich zápisem do konkursní podstaty společnosti Ch (23. června 2006) uplynulo více než 8 měsíců, takže nebýt vedlejšího konkursu na majetek V. F., mohl by dovolatel disponovat s letadly až do června 2006.

Dovolatel opakuje, že škoda byla způsobena vadnou správou věcí správcem konkursní podstaty, nikoli tím, že s letadly nemohl disponovat on. K tomu dovolatel připouští, že nebýt nezákonného vedlejšího konkursu na majetek V. F., s letadly by nedisponoval. Objektivní skutečnost je však taková, že v důsledku nezákonného prohlášení vedlejšího konkursu na majetek V. F. a v důsledku soupisu letadel do konkursní podstaty V. F. měl správce konkursní podstaty V. F. letadla ve své moci nejméně do 18. března 2008 a po celou tuto dobu neplynul z užívání letadel žádný výtěžek, to vše výlučně v důsledku konání či nekonání správce konkursní podstaty V. F. (bez ohledu na nároky společnosti Ch). Při obvyklém běhu věcí, a kdyby správce konkursní podstaty společnosti Ch postupoval s náležitou péčí, je navíc vysoce pravděpodobné, že nebýt zařazení letadel do konkursní podstaty V. F., byl by zde i po 23. červnu 2006 výtěžek z užívání letadel; ten by sice skončil v konkursní podstatě společnosti Ch, po ukončení excindační žaloby by však byl vydán dovolateli. Žaloba je proto důvodná ohledně celého období, po které měl letadla reálně v moci správce konkursní podstaty V. F., bez ohledu na nároky správce konkursní podstaty společnosti Ch.

Ani z procesního pohledu nelze mít žalobu za předčasnou. Odvolací soud se nevypořádal s odvolací

námitkou, že po dovolateli nelze spravedlivě požadovat, aby vyčkával s podáním žaloby za uvedené období na dobu po skočení excindačního řízení vedeného proti správci konkursní podstaty společnosti Ch.

Nelze (totiž) vyloučit, že v řízení o takto (později) podané žalobě by stát uplatnil obranu, podle které po něm nelze požadovat náhradu škody za dobu, po kterou se letadla nenacházela v konkursní podstatě společnosti Ch (do 18. března 2008). Argument, že letadla by v takové konkursní podstatě mohla být, kdyby nebyla v konkursní podstatě V. F., by stát nepochybně neakceptoval a nelze ani vyloučit správnost takové obrany. Rovněž nelze vyloučit, že by v takovém řízení stát úspěšně namítal promlčení (kdyby tvrdil, že subjektivní promlčecí doba ohledně nároku vzniklého za období, kdy byla letadla sepsána v konkursní podstatě V. F., může běžet jen od „okamžiků“ souvisejících s konkursním řízením na majetek V. F.).

Nárok podle zákona č. [82/1998](#) Sb. uplatnil dovolatel (jak zdůraznil v odvolání) urychleně poté, co Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek V. F. (v souladu se zásadou „vigilantibus iura“). Účastníci občanskoprávních vztahů nemohou spoléhat na to, že sporné právní otázky budou vyřešeny v jejich prospěch, a vycházejí logicky z méně příznivých variant výkladu. Typicky se při více alternativách výkladu běhu promlčecích lhůt očekává, že účastník uplatní nárok u soudu tak, aby eliminoval variantu nepříznivého výkladu (žádný soud neodmítne námitku promlčení jen proto, že v době podání žaloby zde bylo více variant výkladu). Běh promlčecích nebo prekluzivních lhůt nutí účastníky občanskoprávních vztahů uplatnit nároky u soudu před koncem těchto lhůt přesto, že všechny rozhodné skutkové či právní otázky dosud nejsou postaveny najisto. Očekává-li právní řád takové chování od subjektu soukromého práva, pak mu nemůže klást k tíži, že tak postupuje. Považovaly-li oba soudy pro svá rozhodnutí za významné vyřešit, zda jsou letadla oprávněně zařazena do konkursní podstaty společnosti Ch, pak vedle toho, že strany měly být na tento názor upozorněny a vyzvány k tvrzením a důkazním návrhům, mohly soudy přerušit řízení podle § 109 odst. 2 písm. c/ o. s. ř. do skončení řízení o excindační žalobě proti správci konkursní podstaty společnosti Ch.

Žaloba proto není předčasná.

Ad 2/

Soud prvního stupně zdůraznil, že podle § 7 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb. stát odpovídá za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím pouze účastníkům řízení, přičemž osoba, která odporuje zařazení věci do konkursní podstaty, takovým účastníkem konkursního řízení není.

Dovolatel v odvolání namítal, že takový výklad není správný, když celá záležitost má ústavněprávní rozměr, takže při výkladu norem jednoduchého práva je nutno respektovat doktrínu „prozařování ústavního pořádku právním řádem“. Tamtéž mínil, že zápis věci do konkursní podstaty je nesporně nutné považovat za zásah do práva na ochranu vlastnictví, garantovaného například článkem 11 Listiny nebo článkem 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, přičemž pro omezení vlastnického práva platí přísná pravidla. Jakékoli omezení nebo zbavení vlastnického práva je možné pouze za náhradu, z čehož vyplývá i povinnost odškodnit vlastníka za zásah do vlastnického práva, který se následně ukáže být neoprávněným. Proto neobstojí výklad zákona, který z režimu odškodnění vylučuje osoby, u nichž dochází v příčinné souvislosti s jednáním subjektu veřejné moci k omezení nebo zbavení vlastnického práva. S poukazem na článek 36 Listiny bylo odvolacímu soudu navrhováno, aby buď přistoupil k extenzivnímu výkladu pojmu „účastník řízení“ v § 7 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb., nebo aby postupoval podle článku 95 Ústavy.

Úvahu odvolacího soudu, jenž nesouhlasil s tím, že by došlo k „porušení práva vlastnit majetek či k nepřipustnému omezení vlastnického práva“, uváděje, že došlo pouze k „připustnému dočasnému

omezení vlastníka, a to do doby vyřešení uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka“, a že aktivní věcnou legitimaci ve sporu nemůže dovolatel odvozovat z článku 36 odst. 3 Listiny, má dovolatel za chybnou.

Dovolatel především „nerozumí“ tomu, proč odvolací soud rozlišuje mezi dočasným a trvalým omezením vlastnického práva. Navíc o soupisu věci do konkursní podstaty nelze pojmově hovořit jako o dočasném omezení. Je-li věc sepsána neoprávněně, znamená to, že k omezení nemělo vůbec dojít. Je-li sepsána oprávněně, pak jde o omezení trvalé [zpravidla dokonce jde o zbavení vlastnického práva, protože věc je zpeněžena a vlastník může maximálně doufat (zpravidla marně), že na něj zbude něco z výtěžku].

Reakce odvolacího soudu se s odvolací argumentací mívá. Odvolací soud nerozlišuje mezi „zásahem“ do práva na ochranu vlastnictví a „porušením“ takového práva, když zdůrazňuje, že soupis věci do konkursní podstaty je předpokládán zákonem a sleduje legitimní cíl. O tom ale vůbec není sporu, přičemž dovolatel zatím ani nestaví najisto, že došlo k „porušení“ práva na ochranu vlastnictví, došlo pouze k „zásahu“ do tohoto práva.

Dovolatel trvá na tom, že omezení vlastnického práva, jež vede k tomu, že vlastník nemůže fakticky ovládat věc, kterou vlastní, nemůže pobírat výtěžky z nájmu nebo leasingu věci a nemůže s věcí dále disponovat, například ji po skončení nájmu znovu pronajmout, je „zásahem“ do práva na ochranu vlastnictví. Takový zásah však ještě bez dalšího nemusí znamenat „porušení“ práva na ochranu vlastnictví. K tomu dochází:

- je-li zásah zcela nezákonný,
- je-li zásah v souladu se zákonem, ale ukáže se být neoprávněným a není zjednána náprava, zejména není kompenzována újma,
- není-li za omezení vlastnického práva poskytnuta náhrada.

S odvolacím soudem souhlasí dovolatel v tom, že soupis letadel do konkursní podstaty měl zákonný podklad a sledoval legitimní cíl, takže proto prima facie nebyl nezákonným zásahem.

Kdyby však byl § 7 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb. vykládán způsobem uvedeným v napadeném rozhodnutí, neměl by vlastník možnost domáhat se kompenzace újmy nebo náhrady za omezení vlastnického práva a v tom okamžiku by došlo k porušení práva na ochranu vlastnictví.

Jinými slovy, dovolatel netvrdí, že soupis věci do konkursní podstaty musí být sám o sobě porušením práva na ochranu vlastnictví; je pouze zásahem do tohoto práva, který se - obecně vzato - může ukázat jako oprávněný. Teprve tehdy, není-li kompenzována újma za neoprávněný zásah, nebo není-li poskytnuta náhrada za omezení vlastnického práva (a je zcela jedno, zda jde o omezení dočasné nebo trvalé), je zásah v rozporu s článkem 11 Listiny nebo s článkem 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

Podle dovolatele je třeba vycházet ze zásady, že zbavení nebo omezení vlastnického práva je vždy vázáno na poskytnutí náhrady. Lze připustit, že u věcí, které jsou zahrnuty do konkursní podstaty oprávněně, zákon předpokládá, že se vlastník setká s obtížemi, které souvisí s jeho specifickým postavením. Bez diskusí je to v případě, kdy je vlastníkem úpadce. Podobné to je u nabyvatele z neúčinné smlouvy nebo ze smlouvy, které správce konkursní podstaty odporoval, ale například též u ručitele nebo zástavce, kteří se do právního vztahu s úpadcem dostali zpravidla na základě svého právního úkonu. Je-li ale věc zařazena do konkursní podstaty neoprávněně, není zde žádný důvod, pro který by vlastník měl nést sebemenší břemeno jen z důvodu legitimního zájmu na uspokojení úpadcových věřitelů. Musí mu být poskytnuta náhrada za omezení vlastnického práva a kompenzována veškerá újma, která mu vznikla zásahem do vlastnického práva (jakkoli legitimním). Interpretací § 7 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb., kterou prosazuje odvolací soud, je však vlastník, který

není účastníkem konkursního řízení ve smyslu § 7 ZKV, vyloučen z možnosti domáhat se takové kompenzace.

Nelze přitom akceptovat závěr, že se dovolatel může domoci kompenzace poté, co bude úspěšný v excindačním sporu. Podle zmiňovaného výkladu § 7 zákona č. [82/1998](#) Sb. se totiž účastník řízení může domáhat náhrady škody způsobené právě v tom řízení, jehož je účastníkem. Vlastník úspěšný v excindačním řízení by se pak mohl domáhat náhrady škody způsobené pouze v tomto excindačním řízení, což je ale nesmysl, protože v excindačním řízení byl úspěšný. Jeho úspěchem v excindačním řízení je vysloveno, že věc byla zařazena do konkursní podstaty neoprávněně, což však nemůže být (podle odvolacího soudu) odškodněno, protože k soupisu do konkursní podstaty došlo v konkursním řízení, jehož účastníkem vlastník není.

V této souvislosti neobstojí ani výklad článku 36 odst. 3 (respektive 4) Listiny odvolacím soudem. Dovolatel míní, že opět jde o nepochopení ústavněprávních pojmů, když formulaci, dle které „podmínky a podrobnosti upravuje zákon“, nelze zaměňovat za formulaci „v mezích stanovených zákonem“ (jako je tomu podle článku 41 odst. 1 Listiny například u sociálních práv). Zákon může upravit podrobnosti, nemůže však zúžit „aplikační dopad ústavněprávní normy“. Uvádí-li článek 36 odst. 4 Listiny, že právo na náhradu škody má „každý“, pak článek 36 odst. 3 Listiny nelze vykládat tak, že zákon může pojem „každý“ zúžit na „účastníka řízení“. Kdyby taková úprava byla správná, mělo by to dalekosáhlé následky. Ustanovení odstavce 4 se totiž vztahuje k celému článku 36 Listiny, takže by například občanský soudní řád mohl zúžit pojem „každý“ podle odstavce 1 upravujícího přístup k nezávislému a nestrannému soudu a toto právo přiznat jen někomu apod.

Ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb. tak buď musí být aplikováno extenzivně, nebo musí být považováno za protiústavní; jinak dochází k porušování práva na ochranu vlastnictví, jelikož vlastník věci, jehož věc byla neoprávněně zařazena do konkursní podstaty, nemá nárok na kompenzaci újmy, která mu vznikla takovým zásahem do vlastnického práva, jakkoli legitimním.

Ad 3/

Dovolatel uvádí, že podle jeho odvolacích námitek odpovídá stát za jednání správce konkursní podstaty, jelikož postavení správce konkursní podstaty bylo založeno aktem veřejné moci a veřejná moc na něj byla přenesena soudním rozhodnutím. Správce konkursní podstaty jedná vrchnostensky, jeho jednostranné akty mají bez dalšího závažné právní následky pro práva, oprávněné zájmy a povinnosti třetích subjektů, což jsou znaky charakteristické pro veřejnou moc (soukromý subjekt nemůže jednostrannými akty zasahovat do právní sféry jiných subjektů).

Dovolatelův poukaz na rozhodnutí ve věci Kotov proti Rusku [v němž Evropský soud pro lidská práva vyslovil, že pro potřeby posouzení, zda došlo k porušení článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, je třeba konkursního likvidátora (jehož postavení odpovídá českému správci konkursní podstaty) považovat za představitele státu] měl odvolací soud za nepřijatelný, s tím, že stát odpovídá za činnost správce konkursní podstaty v rámci tzv. dohledové činnosti soudu.

Podle dovolatele odvolací soud pomíjí, že Evropský soud pro lidská práva neoznačil správce konkursní podstaty za subjekt veřejné moci proto, že by na něj zákon přenášel veškerou odpovědnost. Učinil tak proto, že jednání správce konkursní podstaty v rámci konkursního řízení vykazuje znaky typické pro veřejnoprávní subjekty. Odůvodnění rozsudku ESLP ve věci Kotov proti Rusku se téměř shoduje s dovolatelovou odvolací argumentací, když ESLP podotýká, že správce má oprávnění, která jsou založena soudním rozhodnutím k výkonu této funkce. Správcem je ekonom nebo právník, kterého vnitrostátní soudy nadaly oprávněním k vedení konkursního řízení, na jeho činnost pak právě vnitrostátní soudy dohlížejí (stejně jako v České republice). Podle dovolatele je znovu třeba připomenout, že správce konkursní podstaty může činit jednostranné úkony vrchnostenského charakteru, mezi něž konec konců patří i samotné zařazení věci do konkursní

podstaty (které má bez dalšího právní následky, obdobně jako když činí úkon orgán veřejné moci).

Stát proto odpovídá za konání nebo nečinnost správce konkursní podstaty bez ohledu na to, zda je dána odpovědnost za dohledovou činnost soudce.

Ad 4/

Dovolatel akcentuje rovnost v právech a zákaz diskriminace, k čemuž uvádí, že v důsledku názoru obsaženého v R 24/2006 bude zacházeno odlišně s vlastníky ve stejném postavení (podle komplikovanosti právního posouzení věci ve vazbě na výkon dohlédací činnosti konkursního soudu) a klade otázku, zda je ospravedlnitelné, aby existence nároku na náhradu škody za zásah do vlastnického práva, který se dodatečně ukáže neoprávněným, byl závislý na komplikovanosti právního posouzení věci, a odpovídá si, že „je nabíledni, že nikoliv“.

R 24/2006 podle dovolatele nepřiměřeně limituje odpovědnost státu za škodu, k čemuž dovolatel opakuje, že podle ústavněprávní úpravy má každý, do jehož vlastnického práva je zasááno při výkonu veřejné moci, nárok na odpovídající náhradu, včetně náhrady způsobené škody. Taková právní úprava musí být účinná, nikoli iluzorní.

Z hlediska vlastníka, který zásah do svých vlastnických práv nezapříčinil vlastním právním úkonem, nemůže být významné, zda při postupu veřejné moci, na jehož základě byl zásah realizován, došlo k porušení povinnosti jednotlivcem, tedy především, zda je dáno zavinění na straně dohlédacího soudce nebo správce konkursní podstaty. Zasáhne-li veřejná moc do ústavně garantovaných práv soukromého subjektu a následně se ukáže, že k zásahu nemělo podle práva dojít, odpovědnost státu musí být vždy objektivní.

Dovolatel je navíc názoru, že pouhá nutnost vést dokazování o obsahu cizího práva či judikatury sama o sobě nepostačí k tomu, aby bylo vyloučeno „jednoduché posouzení“ věci. Mínil, že v daném případě kvalita i kvantita podkladů hovořících pro právní názor, že komanditní společnost podle německého práva má právní subjektivitu a může vlastnit majetek, výrazně převažovala podklady předložené věřiteli z okruhu společností koncernu K. K., „zarputile tlačícími“ letadla do konkursní podstaty.

Podle dovolatele „každopádně obecně platí“, že stát (na rozdíl od soukromých subjektů a konec konců i od fyzických osob jednajících za veřejnou moc, včetně správce konkursní podstaty) odpovídá i za právní omyly. V případě odpovědnosti za nezákonná rozhodnutí je dána odpovědnost státu i v precedenčních případech, kdy teprve poslední instance zaujme jiný právní názor, než všechny předchozí. Je-li dána objektivní odpovědnost státu za objektivně nesprávné právní závěry v soudních či správních rozhodnutích bez ohledu na skutkovou nebo právní komplikovanost věci, pak není zřejmé, proč by tomu mělo být jinak u dohledové činnosti konkursního soudu.

Pojetí uvedené v R 24/2006 proto nepřiměřeně omezuje škodní odpovědnost státu, nadto diskriminačním způsobem, neboť rozdílné zacházení založené na právní komplikovanosti věci není ospravedlnitelné.

Navíc se dovolatel domnívá, že v daném případě předložené podklady umožňovaly na základě jednoduchého posouzení závěr, že letadla nepatří do konkursní podstaty.

Podáním ze 7. srpna 2013 poukázal dovolatel na výsledek sporu o vylučovací žalobě týkající se letadel, vedené proti správci konkursní podstaty společnosti Ch konkrétně na zrušující rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2013, sp. zn. 29 Cdo 1396/2011. K tomu dovolatel doplnil dalším podáním z 21. února 2014, že Vrchní soud v Praze v mezidobí potvrdil rozsudek soudu prvního stupně tak, že uložil správci konkursní podstaty společnosti Ch vydat žalobci výtěžek z prodeje

letadel ve výši 2.048.000 USD, takže k závěrům soudů nižších stupňů o předčasnosti žaloby již nelze přihlížet.

V podání ze 7. srpna 2013 dovolatel též uvedl, že zaregistroval, že velký senát ESLP rozsudkem ze dne 3. dubna 2012 zvrátil rozsudek senátu (1. sekce) ESLP ze dne 14. ledna 2010, ve věci Kotov proti Rusku a rozhodl, že nedošlo k porušení článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě. Dovolatel však míní, že rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Kotov proti Rusku nic nemění na správnosti jeho postoje. K tomu uvádí, že velký senát ESLP ve věci Kotov proti Rusku zdůraznil (v odstavcích 99 až 107 rozsudku) následující momenty, na jejichž základě dospěl k závěru, že likvidátor dle ruského práva není orgánem veřejné moci:

1/ Likvidátor je vybírán věřiteli, je jimi zaměstnán a jimi je rozhodováno o jeho odměně, kterou hradí věřitelé. Jde o soukromou osobu, podnikatele jednajícího ve svém zájmu, kterého věřitelé vybírají na otevřeném trhu. Soud jeho výběr schvaluje, avšak pouze do té míry, že ověří jeho způsobilost vykonávat funkci.

2/ Ruské soudy mají jen omezený dohled nad akty likvidátora, a to jen retroaktivní. Soud není oprávněn přezkoumat, zda je postup likvidátora oprávněný z hospodářského či podnikatelského pohledu; nemůže likvidátorovi ukládat pokyny, jak správu majetku úpadce provádět, pouze dohlíží, zda je dodržena procedura dle insolvenčních předpisů.

3/ Likvidátor nebyl - jak je u orgánů veřejné moci obvyklé - povinen brát v úvahu a vážit práva a oprávněné zájmy zainteresovaných stran a účastníků, ale jakožto smluvní partner věřitelů jedná výlučně v zájmu svých klientů a v ekonomickém zájmu svém.

4/ Za nejdůležitější velký senát považuje, že likvidátor sice ovládá majetek úpadce, ale nemá vůbec žádné donucovací nebo regulatorní pravomoci směrem k třetím osobám. Velký senát uvádí: „Na rozdíl od exekutora, likvidátor není oprávněn zmocnit se majetku třetí osoby, získávat informace od třetích osob, ukládat pokuty či jinak třetí osoby zavazovat“.

Na základě argumentu a contrario dovolatel trvá na tom, že správce konkursní podstaty dle českého práva účinného v rozhodnou dobu byl subjektem veřejné moci, neboť:

1/ Správce konkursní podstaty je jmenován, eventuálně zproštěn funkce, soudním rozhodnutím, soud jej nevybírá na volném trhu, ale ze seznamu správců, kteří musí splňovat odborné předpoklady. Jeho odměňování je regulováno obecně závaznými právními předpisy a je také předmětem veřejné kontroly.

2/ Správce konkursní podstaty není s žádným zúčastněným subjektem v soukromoprávním vztahu, neuzavřel s nikým smlouvu. Při výkonu své činnosti je povinen brát v úvahu a vážit kolidující práva a zájmy všech účastníků, cílem jeho činnosti je spravedlivé uspořádání poměrů úpadce a jeho věřitelů, nejedná jako smluvní aktér pro své klienty.

3/ Soud je oprávněn rozsáhle zasahovat do činnosti správce, ukládat mu pokyny a jinak zasahovat do jeho činnosti.

4/ Správce konkursní podstaty je oprávněn k vrchnostenským donucovacím úkonům, včetně zmocnění se majetku třetích osob, vyžadování informací a ukládání vynutitelných právních povinností třetím osobám.

Žalovaná ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, majíc za to, že napadené rozhodnutí je správné a spravedlivé.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., článku II, zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Žalobce podal dovolání do všech výroků rozsudku odvolacího soudu. V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části prvního výroku rozsudku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení, jakož i v rozsahu, v němž směřuje proti druhému výroku rozsudku odvolacího soudu o nákladech odvolacího řízení, Nejvyšší soud dovolání bez dalšího odmítl jako objektivně nepřipustné podle ustanovení § 243b odst. 5 o. s. ř., ve spojení ustanovením § 218 písm. c/ o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné pod číslem 4/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části prvního výroku rozsudku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé, dovozuje dovolatel přípustnost dovolání zčásti podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., a to ohledně právních otázek, které jako rozhodné aplikoval pouze odvolací soud a k nimž řadí posouzení účinků prohlášení konkursu na majetek V. F. ve Spolkové republice Německo. Takto (dovolatel) chápané pojetí přípustnosti dovolání zjevně správné není (odporuje ustálené judikatuře Nejvyššího soudu).

Pro úvahu, jde-li o měnící rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., je rozhodující nikoli to, zda odvolací soud v rozhodnutí formálně rozhodl podle § 220 o. s. ř. nebo zda postupoval podle § 219 o. s. ř., nýbrž to, zda posoudil práva a povinnosti v právních vztazích účastníků řízení po obsahové stránce jinak, než soud prvního stupně. Odlišností tu není toliko rozdílné právní posouzení, ale jen takový závěr, který na základě rozdílného posouzení okolností pro rozhodnutí významných rozdílně konstituuje nebo deklaruje práva a povinnosti v právních vztazích účastníků. K tomu srov. již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 1998, sp. zn. 2 Cdon 931/97, uveřejněné pod číslem 52/1999 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 52/1999“), z něhož v důvodech vychází i rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněný pod číslem 10/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 10/2014“). Zabýval-li se odvolací soud v napadeném rozhodnutí i právní otázkou nebo právními otázkami, které předtím neřešil soud prvního stupně, pak tím (poměřováno závěry plynoucími z R 52/1999 a R 10/2014) nezaložil přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. (o obsahově měnící rozhodnutí odvolacího soudu jen proto nejde).

Nejvyšší soud má nicméně dovolání za přípustné dle § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje řešení otázek dovoláním předestřených (i v rovině tvrzené přípustnosti dle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) a dovolacím soudem v daných konkursních souvislostech dosud nezodpovězených. Vzhledem k tomu, že dovolatel neuplatňuje „skutkový“ dovolací důvod (§ 241a odst. 3 o. s. ř.), nemá skutečnost, že Nejvyšší soud neshledal dovolání zčásti přípustným dle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., vliv na rozsah dovolacího přezkumu.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatel, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

A/ K odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím.

Podle článku 36 Listiny, každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem (odstavec 3). Podmínky a podrobnosti upravuje zákon (odstavec 4).

Dle ustanovení § 7 zákona č. [82/1998](#) Sb. právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím mají účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda (odstavec 1). Právo na náhradu škody má i ten, s nímž nebylo jednáno jako s účastníkem řízení, ačkoliv s ním jako s účastníkem řízení jednáno být mělo (odstavec 2).

Ustanovení § 8 zákona č. [82/1998](#) Sb. dále určuje, že nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud rozhodující o náhradě škody vázán (odstavec 1). Byla-li škoda způsobena nezákonným rozhodnutím vykonatelným bez ohledu na právní moc, lze nárok uplatnit i tehdy, pokud rozhodnutí bylo zrušeno nebo změněno na základě řádného opravného prostředku (odstavec 2). Nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné, lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil v zákonem stanovených lhůtách všech procesních prostředků, které zákon poškozenému k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení (odstavec 3).

V této podobě (pro věc rozhodné) platila citovaná ustanovení zákona č. [82/1998](#) Sb. v době, kdy Nejvyšší soud zrušil usnesení českého soudu o prohlášení konkursu na majetek V. F. (31. ledna 2008), k jehož účinkům pojí dovolatel primárně vznik škody v podobě ušlého leasingového nájemného a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn. Ustanovení § 7 zákona č. [82/1998](#) Sb. nedoznalo změn ani později.

Judikatura obecných soudů k odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím (v režimu zákona č. [82/1998](#) Sb.) je ustálena v následujících závěrech:

Objektivní odpovědnosti (bez ohledu na zavinění) za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím se stát nemůže zprostit (§ 2 zákona č. [82/1998](#) Sb.), jestliže jsou kumulativně splněny tři předpoklady:

1/ Existence rozhodnutí, jímž v konkrétní věci státní orgán aplikuje obecné pravidlo právní normy na jím posuzovaný případ a rozhoduje tak o oprávněních a povinnostech individuálních subjektů a které bylo ve smyslu zákona č. [82/1998](#) Sb. vydáno nezákonně.

Nezákonným je pravomocné nebo bez ohledu na právní moc vykonatelné rozhodnutí, které bylo příslušným orgánem jako nezákonné zrušeno či změněno. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud ve sporu o náhradu škody proti státu vázán a není oprávněn sám hodnotit, zda předmětné rozhodnutí je skutečně nezákonné. Srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2009, sp. zn. 25 Cdo 917/2007, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročníku 2009, pod číslem 142, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 2011, sp. zn. 28 Cdo 4249/2010, uveřejněný pod číslem 37/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 37/2012“).

2/ Vznik škody. Vzhledem k tomu, že zákon č. [82/1998](#) Sb. blíže nedefinuje pojem škody ani neupravuje rozsah její náhrady, vychází se pro účely jejího určení z ustanovení § 442 odst. 1 obč. zák., podle nějž se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Srov. opět shodně např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 917/2007 nebo R 37/2012.

3/ Příčinná souvislost mezi vznikem škody a nezákonným rozhodnutím. Otázka existence příčinné

souvislosti je pak otázkou skutkovou, neboť v řízení se zjišťuje, zda škodná událost (zde nezákonné rozhodnutí) a vzniklá škoda na straně poškozeného (dovolatele) jsou ve vzájemném poměru příčiny a následku. Příčinná souvislost se nepředpokládá, nýbrž musí být (rovněž) prokázána; právní posouzení příčinné souvislosti spočívá v určení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována. Srov. shodně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. října 2010, sp. zn. 25 Cdo 2008/2008, uveřejněný pod číslem 49/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2011, sp. zn. 29 Cdo 3213/2009, uveřejněný pod číslem 26/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Splnění těchto předpokladů musí být v soudním řízení bezpečně prokázáno a nepostačuje pouhý pravděpodobnostní závěr o splnění některé z nich. Důkazní břemeno v tomto směru leží na poškozeném (zde dovolateli). Srov. opět R 37/2012.

V poměrech dané věci na základě výše ustavených judikatorních závěrů Nejvyšší soud k jednotlivým předpokladům odpovědnosti za (tvrzenou) škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím uzavírá:

1/ Usnesení z 26. dubna 2005, jímž český konkursní soud prohlásil konkurs na majetek V. F., i usnesení z 9. září 2005, jímž odvolací soud toto usnesení potvrdil, je soudním rozhodnutím, které (pro nezákonnost) zrušil Nejvyšší soud (usnesením z 31. ledna 2008).

K tomu budiž řečeno, že usnesení o prohlášení konkursu bylo rozhodnutím vykonatelným bez ohledu na právní moc. Srov. § 8 odst. 2 zákona č. 82/1998, § 13 odst. 6 ZKV, ve znění, jež nedoznalo změn od prohlášení konkursu na majetek V. F. do 31. prosince 2007 [od 1. ledna 2008 byl zákon o konkursu a vyrovnání nahrazen zákonem č. [182/2006 Sb.](#), o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), přičemž na dříve zahájená konkursní řízení se nadále uplatňoval zákon o konkursu a vyrovnání ve znění účinném do 31. prosince 2007 (srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 3409/2008, uveřejněné pod číslem 16/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek)]. K účinnosti usnesení o prohlášení konkursu srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2009, sp. zn. 29 Cdo 1728/2007, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročníku 2009, pod číslem 173). Srov. dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2010, sp. zn. 25 Cdo 4379/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 1655/2009, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2012, pod číslem 2 a znovu též R 37/2012, z nichž se podává (oproti tomu, jak v této věci uzavřel soud prvního stupně), že překážkou závěru o existenci nezákonného rozhodnutí o prohlášení konkursu a z něj případně v příčinné souvislosti vzešlé škody na majetku, není ani skutečnost, že po zrušení usnesení o prohlášení konkursu konkursní řízení dále pokračovalo.

2/ Výše škody (v podobě ušlého zisku na leasingovém nájemném za letadla) nebyla v řízení ověřována (vzhledem k důvodům, jež soudy vedly k zamítnutí žaloby).

Je však žádoucí poznamenat, že úvaha dovolatele je zčásti nepřesná, vychází-li při vymezení období, za které mu měl ujít zisk (od října 2005 do 18. března 2008) z toho, že účinky prohlášení konkursu (a tedy i konkursní podstata, jejíž součástí přestala být letadla) zanikly ex tunc (!) 18. března 2008, kdy bylo zrušující usnesení Nejvyššího soudu z 31. ledna 2008 doručeno zástupci V. F. Již v usnesení ze dne 20. srpna 2002, sp. zn. 29 Cdo 976/2000, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2002, pod číslem 185, totiž Nejvyšší soud vysvětlil, že pro zveřejnění usnesení, jímž Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu (soudu prvního stupně) o prohlášení konkursu, platí totéž, co pro zveřejnění usnesení o prohlášení konkursu (srov. k tomu i § 13 odst. 6 a § 44a odst. 1 ZKV, v rozhodném znění). Jinak řečeno, účinky prohlášení konkursu na majetek V. F. českým konkursním soudem pominuly (již) vyvěšením usnesení Nejvyššího soudu z 31. ledna 2008 na úřední desce konkursního soudu. Nesprávný je rovněž dovolatelův názor, že účinky prohlášení konkursu pominuly ex tunc (od počátku); ten je totiž v rozporu s dikcí § 45 odst. 1 ZKV (v rozhodném znění), podle

kterého účinky prohlášení konkursu zanikají (zrušením konkursu) ex nunc (bez zpětné platnosti). Toto ustanovení totiž určuje, že zrušením konkursu zanikají účinky prohlášení konkursu uvedené v § 14 odst. 1 písm. a/ až e/, g/, i/ a l/; platnost a účinnost úkonů provedených v průběhu konkursu tím není dotčena. Srov. k tomu dále výklad podaný pod bodem XL. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. června 1998, Cpjn 19/98, uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 52/1998“), s. 385 (209).

3/ Pro posouzení, zda stát odpovídá za tvrzenou škodu (ušlý zisk z leasingového nájemného), je podstatné, zda škoda vznikla v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím (usnesením českého konkursního soudu o prohlášení konkursu na majetek V. F. z 26. dubna 2005). O vztah příčinné souvislosti (tzv. kauzální nexus) by šlo, jen kdyby tvrzená škoda vznikla následkem onoho rozhodnutí (teorie tzv. adekvátní příčinné souvislosti). Srov. dále např. též náleží Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05, uveřejněný pod číslem 177/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu a v něm označené odkazy na literaturu k teorii adekvátní příčinné souvislosti, jakož i rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. září 2012, sp. zn. 31 Cdo 1791/2011, uveřejněný pod číslem 7/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen R 7/2013“). Jestliže škoda nevznikla coby následek nezákonného rozhodnutí (byla-li rozhodující příčinou vzniku škody jiná skutečnost), odpovědnost za škodu nenastává; příčinou vzniku škody může být jen ta okolnost, která škodu způsobila a bez níž by škodlivý následek nenastal [srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 29 Odo 1220/2005, uveřejněný pod číslem 33/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 33/2008“)].

4/ Poměřováno výše uvedenými závěry je zjevné, že usnesení, jímž český soud prohlásil konkurs na majetek V. F., není (nebylo) rozhodující (určující) příčinou vzniku tvrzené škody (mechanismem popisovaným dovolatelem).

Dovolateli lze dát za pravdu, kritizuje-li jako nepřiléhavý úsudek odvolacího soudu založený na účincích prohlášení konkursu v Německu [tvrdí-li, že ve vztahu k rozhodnutí hamburského soudu neplatí logická konstrukce, podle níž „nebýt rozhodnutí (...) nebylo by soupisu“]. Dovolatel sám v této souvislosti argumentuje v dovolání tím, že německý správce konkursní podstaty měl 7 měsíců na to letadla sepsat (kdyby dospěl k závěru, že patří do konkursní podstaty). Prohlášení konkursu na majetek V. F. německým soudem tudíž německému správci konkursní podstaty otevřelo možnost sepsat letadla do konkursní podstaty v hlavním úpadkovém řízení; stejně tak prohlášení konkursu na majetek V. F. českým soudem otevřelo českému správci konkursní podstaty sepsat letadla do konkursní podstaty ve vedlejší úpadkovém řízení. Žádné z rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek V. F. však nezpůsobilo zásah (soupis letadel do konkursní podstaty V. F.), od kterého dovolatel odvozuje vznik škody na svém majetku [tvrzená škoda nevznikla v příčinné souvislosti s (nezákonným) rozhodnutím o prohlášení konkursu na majetek V. F. v České republice].

Pro úplnost budiž v této souvislosti řečeno, že neobstojí tvrzení dovolatele, že dokonce zde platí, že „k soupisu (...) by došlo, i kdyby nebylo rozhodnutí“, jelikož kdyby nebyl prohlášen úpadek ve Spolkové republice Německo, došlo by tak jako tak k prohlášení konkursu na území České republiky. Tento úsudek je ve zjevném rozporu s judikaturou Evropského soudního dvora rozebranou již ve zrušujícím usnesení Nejvyššího soudu z 31. ledna 2008. Z případného závěru, že místo, kde jsou soustředěny (dlužníkovy) hlavní zájmy, se nenachází ve Spolkové republice Německo, totiž v žádném případě neplyne, že toto místo se nachází v České republice.

Jakkoli již výklad podaný k příčinné souvislosti postačuje pro závěr, že v dané věci nejsou splněny předpoklady odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, Nejvyšší soud dodává, že ustálené judikatuře odpovídá též (dovoláním zpochybněný) závěr odvolacího soudu, že článek 36 odst. 3 a 4 Listiny zaručuje právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem za

podmínek stanovených zákonem č. [82/1998](#) Sb.

V rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 3916/2008, uveřejněném pod číslem 125/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 125/2011“), Nejvyšší soud shrnul (závazně pro rozhodovací praxi tříčlenných senátů Nejvyššího soudu), že právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem nelze přiznat přímo na základě článku 36 odst. 3 Listiny. Z R 125/2011 dále vychází např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2013, sp. zn. 30 Cdo 3320/2012, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2014, pod číslem 40 (ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. IV. ÚS 2049/13). Z judikatury Ústavního soudu (souladné se závěrem obsaženým v R 125/2011) lze zmínit např. nález Ústavního soudu ze dne 11. prosince 2003, sp. zn. III. ÚS 124/03, uveřejněný pod číslem 144/2003 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 29. července 2008, sp. zn. I. ÚS 216/07).

V tom, že ustanovení § 7 zákona č. [82/1998](#) Sb. přiznává právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím jen osobám tam vyjmenovaným (účastníkům řízení, potažmo těm, s nimiž mělo být jednáno jako s účastníky řízení), mezi něž dovolatel nepatří [k definici účastníků konkursního řízení obsažené v § 7 ZKV srov. výklad podaný v R 52/1998, bod XVIII., s. 359-361 (183-185)], nevidí Nejvyšší soud žádný rozpor s ústavním pořádkem České republiky.

B/ K odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem.

Podle ustanovení § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb. stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě (odstavec 1). Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda (odstavec 2).

Také odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem je objektivní odpovědností (bez ohledu na zavinění), které se stát nemůže zprostit (§ 2 zákona č. [82/1998](#) Sb.), jestliže jsou kumulativně splněny tři předpoklady: 1/ nesprávný úřední postup, 2/ vznik škody a 3/ příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením zákonné povinnosti.

Nesprávným úředním postupem je porušení pravidel předepsaných právní normou pro počínání státního orgánu při jeho činnosti, a to i při takových úkonech, které jsou prováděny v rámci jeho rozhodovací činnosti, avšak neodrazí se bezprostředně v obsahu daného rozhodnutí (srov. v tomto směru v literatuře např. dílo Vojtek, P.: Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 3. vydání. Praha. C. H. Beck, 2012, str. 146-147) a v judikatuře rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2012, sp. zn. 29 Cdo 2778/2010, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2013, pod číslem 42.

I pro posouzení, zda stát odpovídá za tvrzenou škodu (ušlý zisk z leasingového nájemného), je podstatné, zda škoda vznikla v příčinné souvislosti s nesprávným úředním postupem, přičemž opět platí, že o vztah příčinné souvislosti by šlo, jen kdyby tvrzená škoda vznikla následkem nesprávného úředního postupu (teorie tzv. adekvátní příčinné souvislosti). Srov. opět nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 312/05, R 7/2013 i R 33/2008.

Ve vztahu k otázkám, jež dovolatel klade, je rozhodovací praxe obecných soudů ustálena v tom, že:

1/ Za škodu vzniklou účastníkům konkursního řízení nebo třetím osobám v důsledku porušení povinnosti uložené správci konkursní podstaty zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem této funkce odpovídá správce konkursní podstaty podle § 420 odst. 1 obč. zák. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. března 2003, sp. zn. 25 Cdo 2123/2001, uveřejněný pod číslem 88/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

2/ Odpovědnost správce konkursní podstaty za škodu vzniklou účastníkům konkursního řízení nebo třetím osobám v důsledku porušení povinnosti uložené správci konkursní podstaty zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem této funkce je osobní majetkovou odpovědností správce konkursní podstaty (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 2225/2008, uveřejněný pod číslem 63/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2011, sp. zn. 29 Cdo 2316/2009, uveřejněný pod číslem 149/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

3/ Stát neodpovídá za škodu způsobenou porušením povinnosti správce konkursní podstaty v konkursním řízení (R 24/2006).

4/ Nesprávný úřední postup konkursního soudu může spočívat v tom, že nevydal správci konkursní podstaty včas pokyn k vyloučení věci z majetku konkursní podstaty, ačkoliv mu byly známy skutečnosti, jejichž jednoduché posouzení umožňovalo přijmout spolehlivý závěr, že sepsaná věc nepatří do konkursní podstaty. Samotná okolnost, že bylo zahájeno řízení o vylučovací žalobě ve smyslu ustanovení § 19 odst. 2 ZKV, nesprávnost takového postupu nevyklučuje; není však povinností konkursního soudu vyjadřovat se při výkonu své dohlédací činnosti (§ 12 odst. 2 ZKV) ke stavu dokazování v řízení o vylučovací žalobě (R 24/2006).

Z R 24/2006 dále vychází např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2008, sp. zn. 29 Cdo 4703/2008 (proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 12. května 2009, sp. zn. II. ÚS 767/09), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 1662/2007, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2010, pod číslem 71, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. prosince 2011, sp. zn. 28 Cdo 3597/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2012, sp. zn. 28 Cdo 1966/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. dubna 2012, sp. zn. 28 Cdo 2806/2011 (proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 12. července 2012, sp. zn. III. ÚS 2125/12, v němž uzavřel, že „jestliže i s ohledem na judikaturu Ústavního soudu obecně platí, že za nesprávný výkon funkce správce konkursní podstaty odpovídá tento správce samostatně, nelze ani v této věci příčinnou souvislost mezi vznikem škody a činností konkursního soudu dovodit“), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2013, sp. zn. 28 Cdo 4208/2011 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2013, sp. zn. 29 Cdo 2656/2010, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročníku 2014, pod číslem 114.

Z judikatury Ústavního soudu (jež ze závěrů obsažených v R 24/2006 vychází též), lze dále zmínit např. usnesení ze dne 30. srpna 2011, sp. zn. II. ÚS 1086/11 (jímž Ústavní soud odmítl ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. února 2011, sp. zn. 30 Cdo 2888/2010), v němž Ústavní soud uvedl: „Ústavní soud je stejného názoru jako Nejvyšší soud, že stát nenese přímou odpovědnost za nesprávný výkon funkce správce konkursní podstaty, který je v tomto směru odpovědným samostatně. Stát odpovídá toliko za nesprávný úřední postup při výkonu své dohlížecí funkce nad správcem konkursní podstaty“. Srov. i usnesení Ústavního soudu ze dne 22. října 2007, sp. zn. I. ÚS 557/06.

Jestliže Nejvyšší soud přesto připustil dovolání pro řešení dovolatelem předestřených otázek (jež závěrům obsaženým v R 24/2006 oponují), učinil tak proto, že pokládal za potřebné vypořádat se s (nově vznesenými) argumenty opírajícími se o rozhodnutí ESLP ve věci Kotov proti Rusku. K této dovolací argumentaci pak Nejvyšší soud uvádí, že rozsudek velkého senátu ESLP, jenž zvrátil (dovolací argumentaci příznivý) rozsudek senátu (1. sekce) ESLP ze dne 14. ledna 2010, není

podkladem pro závěr, že český správce konkursní podstaty je subjektem veřejné moci, za jehož jednání odpovídá stát.

Dovolatel potud přdestírá dovolacímu soudu (v podání ze 7. srpna 2013) názor založený na argumentu a contrario (neplatí-li pro českého správce konkursní podstaty důvody, pro které ESLP nedovodil odpovědnost Ruska za jednání tamějšího správce konkursní podstaty, pak lze dále trvat na přímé odpovědnosti státu za jednání českého správce konkursní podstaty). Tato argumentace však zjevně přílehavá není.

Institucionální zakotvení českého správce konkursní podstaty rozebral Ústavní soud v nálezu pléna ze dne 25. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, uveřejněném pod číslem 403/2002 Sb., v němž se ztotožnil s doktrinárním vymezením správce konkursní podstaty coby zvláštního veřejnoprávního orgánu. Z tohoto pohledu pak nešlo o vymezení, jež by správce konkursní podstaty stavělo na roveň úředním osobám, za jejichž činnost stát odpovídá ve smyslu § 3 zákona č. 82/1998 Sb. (jak dokládá pozdější rozhodovací praxe Ústavního soudu, vycházející ze závěrů obsažených v R 24/2006).

Nejvyšší soud tak uzavírá, že ani judikatura ESLP nezavdává příčinu ke změně rozhodovací praxe obecných soudů a Ústavního soudu, jež činí stát odpovědným za nesprávný úřední postup v souvislosti s konáním správce konkursní podstaty jen při zanedbání povinného dohledu nad činností správce konkursní podstaty (v mezích R 24/2006).

I na základě výše uvedené argumentace pak Nejvyšší soud dodává, že je-li institucionální ochrana třetích osob proti nesprávnému soupisu jejich majetku do konkursní podstaty úpadce garantována prostřednictvím vylučovací žaloby ve smyslu § 19 ZKV, pak neshledává žádný nesoulad s ústavním pořádkem v tom, aby svým způsobem mimořádný zásah konkursního soudu v mezích dohlédací činnosti (pokyn správci konkursní podstaty, aby sepsaný majetek vyloučil z konkursní podstaty, aniž vyčká výsledku řízení o vylučovací žalobě) byl uskutečněn (ve shodě se závěry obsaženými v R 24/2006) jen tam, kde jsou konkursnímu soudu známy skutečnosti, jejichž jednoduché posouzení umožňuje přijmout spolehlivý závěr, že sepsaná věc nepatří do konkursní podstaty.

Se závěry odvolacího soudu pak lze souhlasit i v tom, že posouzení, komu letadla vlastnicky náleží podle německého práva, nepatřilo k těm, jež by měl coby „jednoduchá“ činit konkursní soud mimo rámec zahájeného excindačního řízení (při výkonu dohlédací činnosti).

Dovolání tak ani potud není důvodné.

S přihlédnutím k výše formulovaným závěrům pak Nejvyšší soud shledává nadbytečným rozebírat dále (dozajista nikoli zcela přesnou) argumentaci odvolacího soudu na téma, zda soupis letadel do konkursní podstaty V. F. byl porušením ústavních práv dovolatele, jakož i na téma určité předčasnosti žaloby (při neukončeném excindačním řízení ve vztahu ke konkursní podstatě společnosti Ch). Závěr, že stát neodpovídá za dovolatelem tvrzenou škodu (ať již z titulu odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo z titulu odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem), totiž i tak ob stojí.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání proti potvrzujícímu výroku o věci samé zamítl (§ 243b odst. 2 část věty před středníkem o. s. ř.)

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)